

Приложение

към Стратегията за развитие на детската градина

МЕХАНИЗЪМ

ПО СЪВМЕСТНА РАБОТА С ИНСТИТУЦИИТЕ ПО ОБХВАЩАНЕ И ВКЛЮЧВАНЕ В СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ НА ДЕЦА В ЗАДЪЛЖИТЕЛНА ПРЕДУЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ

В изпълнение на постановление №100 на МС от 8 юни 2018 г., за създаване на Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна училищна и предучилищна възраст е създадена настоящата програма и мерките, свързани с нея.

Настоящата програма е в съответствие с целите, залегнали в националните политики по превенция на ранното напускане на образователната система и комплекса от мерки на правителството в областта на образованието и социално – икономическото развитие. Водещи стратегически документи при изготвяне на програмата са:

- Закон за предучилищното и училищно образование
- Наредба за приобщаващото образование
- Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система
- Механизъм за съвместна работа на институциите по обхвата и задържането в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.

В стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система, ранното напускане на училище е дефинирано като сложно явление, което оказва сериозно влияние върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможното развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на една страна в средносрочен и дългосрочен план.

Превенцията и преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионално развитие на децата и младите хора в България. Ненавременния обхват на деца от предучилищна възраст, наложи създаването и въвеждането на единен Механизъм

за съвместна работа по обхващане и задържане на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст е описан в ПОСТАНОВЛЕНИЕ № 100 на МС от 08.06.2018 г. за създаване и функциониране на Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст (Загл. изм. - ДВ бр. 82 от 2019 г.).

Отпадането от образователната система на ниво детска градина води още до нарастване на рисковете от социално изключване, застрашава сигурността и стабилността на обществото и е предпоставка за влошаване качеството на живот на сегашното и следващите поколения. Здравният статус и достъпът до услуги и ресурси, които могат да осигурят по-добър стандарт и продължителност на живота в добро здраве и благосъстояние са в пряка зависимост от получената по- висока степен на образование. Посочените последствия са показателни за мащаба и степента на негативното влияние на преждевременното отпадналите деца и техните семейства и върху цялостното социално- икономическо развитие на страната.

ЕКИПИ ЗА ОБХВАТ

Кметовете на общини разпределят територията на общината на райони на обхват между образователните институции, които осъществяват обучение на деца в задължителни предучилищни групи. Екип за обхват се създава към всеки район на обхват. Когато броят на децата от няколко образователни институции е малък и позволява изпълнението на дейностите, екип за обхват може да се създаде за повече от един район за обхват.

Образователните институции отговарят за записването в образователната система на децата и учениците, живеещи в определения им район на обхват. Населените места, в които няма училище и/или детска градина, се включват в района на обхвата на средищното или приемащото училище или детска градина, определено съгласно Закона за предучилищното и училищното образование.

Началниците на регионалните управления на образованието създават със заповед и актуализират екипите за обхват. Екипите задължително включват представители на : регионалните управления на образованието; институциите в системата на предучилищното и училищното образование; съответната община; съответната дирекция „Социално подпомагане“; съответната областна дирекция/районно управление на Министерството на вътрешните работи.

Според спецификата на дейността и изпълняваните дейности в екипите се включват и служители по заетостта, детска педагогическа стая, представители на местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, районните здравни инспекции и други институции. По предложение на ангажираните институции в екипите могат да бъдат включени и други лица, които работят с институциите по въпросите на обхващането, задържането и интеграцията на децата и учениците.

Дейности на екипите

Екипите за обхват осъществяват дейности, свързани с:

✓ Идентифициране на децата в задължителна възраст, които не са обхванати в образователната система, и предприемане на мерки за обхващането им;

✓ Идентифициране на децата, отпаднали от задължителната предучилищна подготовка, и осъществяване на дейности за реинтеграцията им в образователната система;

✓ Идентифициране на децата в риск от отпадане и осъществяване на мерки за задържането им в образователната система, като предотвратяват отпадането от образователната система на деца в задължителна предучилищна възраст, които отсъстват от детската градина.

✓ Посещение по домовете на децата, които подлежат на задължително предучилищно образование и са отпаднали или са в риск от отпадане, с цел записването им в училище или в детска градина или преодоляването на риска от отпадане и редовна посещаемост;

✓ Изготвяне на списък с мерки по отношение на всяко дете, което е идентифицирано като необхванато, отпаднало или застрашено от отпадане от образователната система, и взаимодействие с компетентните институции за прилагане на комплексен подход от интервенции;

✓ Определяне за всяко дете основната причина, поради която е необхванато, отпаднало или е в риск от отпадане, и отразяват кода на съответната причина в ИСРМ;

✓ Осъществяване на взаимодействие с родителите, настойниците/попечителите или с лицата, които полагат грижи за децата, за включването и задържането им в образователната система;

✓ Привличане и работа с медиатори и местни общности;

✓ Предлагане на компетентните институции да предприемат допълнителни мерки с оглед на прилагане на комплексен подход, включващ и налагането на наказания от компетентните органи за неспазването на задълженията на родителите, настойниците/попечителите или лицата, които полагат грижи за детето, по Закона за предучилищното и училищното образование и по Закона за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни;

✓ Предлагане на компетентните институции да предприемат предоставянето на помощи в натура по реда на Закона за семейните помощи за деца и Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане;

✓ Регулярно предоставяне на информация чрез ИСРМ на кметовете на общините за установени нарушения на задълженията на родителите, настойниците/попечителите или лицата, които полагат грижи за детето, с цел налагане на наказания по реда на чл.347 от Закона за предучилищното и училищното образование;

✓ Проследяване чрез ИСРМ ефективността от изпълнението на предложените мерки и ефекта им за връщането, включването и преодоляването на риска от отпадане за децата и учениците в задължителна предучилищна и училищна възраст;

Представители на детската градина в екипа за обхват са образователните медиатори, социалните работници, помощниците на учителя и педагогически специалисти (без директор), както и лица, ангажирани с мерки за подпомагане на достъпа до образование и предотвратяване на риска от отпадане от системата на предучилищното и училищното образование. За предотвратяване на отпадането от образователната система на деца в задължителна предучилищна възраст, които отсъстват по неуважителни причини от детската градина, директорите на образователните институции организират участниците в екипите за обхват за:

✓ Своевременно установяване на причините и прилагане на мерки за предотвратяване отсъствието на децата;

✓ Своевременно извършване на посещения по домовете на децата в риск от отпадане, за които се установи, че отсъстват от детската градина без уважителни причини; • Системно взаимодействие с цел мотивирането им за осигуряване на трайно присъствие на детето в образователната институция;

✓ Предлагане на мерки за обща и допълнителна подкрепа на децата в риск от отпадане в съответствие с държавния образователен стандарт за приобщаващото образование; • Проследяване на изпълнението и на резултатите от предприетите мерки за преодоляване отсъствието на децата и учениците по неуважителни причини и отразяването им в ИСРМ. Механизмът за взаимодействие на институциите разписва конкретни отговорности на всички ангажирани институции.

Директорите на детски градини:

✓ Възлагат на педагогически специалисти и на друг персонал включително в екипите за обхват и осигуряват участието на включените лица;

✓ Съдействат технически, административно и организационно на екипа за обхват, чийто район на обхват включва района на обхват на детската градина;

✓ Отговарят, организират и контролират изпълнението на дейностите, осъществявани от екипите за обхват, в които участват педагогически специалисти от детската градина;

✓ Създават организация за своевременно посещение по домовете на отсъстващите по неуважителни причини деца, като при необходимост ангажират местни доставчици на социални услуги, а когато се налага, отправят искане до началника на регионалното управление на образованието за осигуряване на участието на представителите на общината, на Министерството на вътрешните работи, на дирекция „Социално подпомагане“ или на представители на други институции от екипа за обхват;

✓ При установена нужда правят предложения до съответните дирекции „Социално подпомагане“ за предоставяне на помощ в натура за дете, като предлагат вида на помощта съобразно идентифицираните потребности на детето;

✓ Ежемесечно до 15-о число предоставят информация за предходния месец за неосигуреното задължително присъствие за повече от 3 дни на дете, посещаващо група за предучилищно образование, по неуважителни причини с цел налагане на наказания на родителите по реда на чл. 347 от ЗПУО.

✓ Организират изпълнението на дейностите от механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст на ниво детска градина;

✓ Предоставят необходимата информация на началниците на регионалните управления на образованието за функционирането на механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.

При осъществяване на дейностите за обхващане, включване и превенция на децата, които не са обхванати, отпаднали са или са в риск от отпадане от образователната система, институциите взаимодействат и обменят информация, като:

1. Директорите на детските градини въвеждат в Националната електронна информационна система за предучилищното и училищното образование информация за записаните в тях деца.

2. Директорите на детските градини може да изискват информация от Регионалните здравни инспектори чрез ИСРМ за истинността на представените медицински бележки или други медицински документи, доказващи уважителна причина за отсъствието на детето.

3. Екипите за обхват до 30 ноември на съответната година приоритетно прилагат мерки за:

- обхващане и записване на деца в задължителна предучилищна възраст, които не са записани в детска градина;

- обхващане и включване на децата, посещавали детска градина през предходната учебна година, но не са записани в настоящата; обхващане и включване на децата, които са посещавали детска градина, но са отпаднали през предходната учебна година.

4. Екипите за обхват до 30 март на съответната година приоритетно прилагат мерки за връщане и трайно включване в образователната система на повторно отпадналите деца и на отпадналите през настоящата учебна година деца.

5. Представителите на образователните институции в екипите за обхват и допълнително привлечените лица под ръководството на директорите, подпомагани от участниците от другите институции чрез началниците на регионалните управления на образованието, своевременно и регулярно предприемат мерки за превенция на риска от отпадане на деца, за които в ИСРМ има индикатори за отсъствия и проблемно поведение.

ПРИЧИНИ ЗА ОТПАДАНЕ НА ДЕЦА ОТ ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА

Причините за отпадане са многообразни и не се проявяват изолирано, а въздействат комплексно. Това определя необходимостта да се подхожда комплексно и същевременно да се действа индивидуално към конкретния случай на всяко дете, необхванато, застрашено от отпадане или вече отпаднало от детска градина. Отпадането на деца от групите за задължително обучение е не само социален, но и педагогически проблем. Причините за това са различни. Корените на това явление трябва да се търсят от една страна в семейната среда, в мотивацията за учене, в обществените отношения и не на последно място и в педагогическата колегия.

Причините за необхванати и напуснали образователната система деца, могат да бъдат класифицирани в няколко основни категории:

- ✓ Социално-икономически причини- ниски доходи, лошото качество на живот на определени социални слоеве, поради задължение да гледа по- малкия си брат/сестра, използване на детето като трудов ресурс

- ✓ Етнокултурни причини - по- ниска ценност на образованието, по ранното встъпване в брак и др., слаб интерес към учебния процес и произтичащото от него нежелание да се посещава детска градина , затруднения при усвояването на учебния материал, наличие на конфликтни отношения с деца и др. ;

- ✓ Институционални причини- като такива могат да квалифицират недостатъчно координираният подход между различните служби и специалисти на национално, регионално, местно и училищно ниво за справяне с преждевременното напускане на образователната система от децата и др. ;

- ✓ Психологически причини - неувереност в себе си, чувство за неуспех, отчуждение

✓ Причини, свързани със здравния статус: в контекста на политиките за развитие на приобщаващото образование продължава тенденцията за интегриране на децата със специални образователни потребности.

Рисковете за отпадане са свързани с недостатъчна диагностика и подготовка на детските градини за приобщаването на тези деца. Тук се включват и всички фактори на образователната среда, материалната база, човешките и финансовите ресурси, които не отговарят на изискванията за прилагане на приобщаващото образование.

Причините за ранното отпадане на деца от образователната система винаги са комплексни. Факторите, които обуславят преждевременното отпадане на децата от системата на образование могат да бъдат социално - икономически, здравни, образователни, етнокултурни и др. Обикновено в основата им винаги се оказва някакъв вид неудовлетвореност на деца и родители или невъзможност за осигуряване на условия за добра образователна среда, смяна на местоживеене, смяна на месторабота на родителите, търсене на по-добра материална база.

Отчитайки тези фактори, в ДГ №57 „Хосе Марти” се работи в посока на пълноценното развитие на детската личност, добра хигиена, хранене, здравословна среда, изграждане на хармонични учителски екипи, които от своя страна осигуряват добрата учебна подготовка на децата и подходящата игрова среда за тяхната възраст. Специално внимание се обръща на взаимодействието с родителите, всеобхватното развиване на детската личност, добрата подготовка на децата за училище, удовлетвореност на деца и родители от учебно възпитателния процес, което от своя страна е предпоставка за задържането на децата в детската градина и добър прием за всяка следваща година.

ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

1. Разработване и изпълнение на комплекс от ефективни мерки и дейности за обхващане и задържане на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.

2. Подобрени резултати от учебно- възпитателната работа и личностна подкрепа на всяко дете.

Политиките и мерките, които ДГ №57 „Хосе Марти“ предприема за преодоляване на причините за отпадане са подчинени на националните, областни и общински стратегически мерки, като се отчита спецификата на образователната институция и нуждите от подкрепа на всяко дете. Акцентира се върху силните страни на всяко дете, което подпомага личностното му развитие.

Политики и мерки в ДГ №57 „Хосе Марти“, произтичащи от:

Семейни и социални причини:

1. Възможно е нежелание на родителите детето да ходи на училище, поради страх от социална изолация, по – ниска самооценка, невъзможност към адаптиране към учебния процес и останалите ученици.

Мерки: Мотивиране, консултиране и подпомагане чрез редица дейности за приобщаване на децата със специални образователни потребности, децата от ромски произход, както и изоставени от семейства, заминали за чужбина.

2. Трудова миграция на родителите. Напускане на единия или двамата родители на страната поради невъзможност за издръжка на семейството и търсене на работа в чужбина. Оставане на детето на грижите на баби и дядовци, които нямат същия авторитет и изпадат

в безсилие за справяне с новите модели на поведение на децата и трудовата социална обстановка.

Мерки: Ежеседмични контакти от учителите по групи с родителите/настойниците на децата, сътрудничество с Отделите за закрила на детето и други институции.

3. Недостатъчна образованост на родителите и липса на контрол върху цялостното развитие на детето.

Мерки: Мотивиране и приобщаване на тези деца за посещаване целодневната организация в ДГ, провеждане на срещи на тези родители с ръководство, мотивиране, консултиране и приобщаване .

4. Чести конфликти между агресивни родители, negliжиране и насилие над детето – побой, домашно насилие, развод и др.

Мерки: Сътрудничество с „Отдела за закрила на детето” и други институции.

5. Социално слаби семейства .

Мерки: Оказване на социална помощ -има осигурени безплатни учебници, безплатна закуска или плодове.

Други по- важни мерки и дейности, залегнали в програмата на ДГ №57 „Хосе Марти“ за превенция на отпадане от детска градина са:

1.1. Разработване и реализиране на мерки за проследяване на преместването и отсъствията на децата;

✓ Изготвяне на база данни от учителите на задължителните групи, в чиито групи има деца от рискови слоеве.

✓ Обобщаване всяка седмица на информацията за отсъствията на децата и за изясняване причините за отсъствията.

1.2. Подпомагане адаптирането на децата;

1.3. Развитие на детската общност- превенция на обучителните трудности и ранното оценяване на риска от тях.

1.4. Квалификация на педагогическите специалисти, насочена към идентифициране и справяне със случаите на риск от преждевременно отпадане от ДГ.

1.5. По- голяма атрактивност на преподавания материал чрез интерактивни методи, електронни уроци, онагледяване, практическа насоченост.

1.6. Индивидуална подкрепа за детето от личност, която той уважава / наставничество /.

1.7. Подобряване възможностите на обучение на деца със СОП. Осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие. В зависимост от оценката на индивидуалните потребности от екипа за подкрепа за личностно развитие. Екипът включва учителите по групи и специалисти.

1.8. Включване на родителската общност за повишаване на активността и сътрудничеството с ръководството на детската градина.

1.9. Сътрудничество с различни организации- Дирекция „Социално подпомагане”, отдел за закрила на детето, ДПС, др.

1.10. Допълнително обучение по български език на деца, за които той не е майчин език;

1.11. Предприемане на конкретни мерки за обща и допълнителна подкрепа;

1.12. Отчет на дейностите и мерките по програмата. Дейности и срокове по обхващане и задържане на деца в задължителна предучилищна възраст в детската градина.

✓ До 31.09 да се изготвят списъци на деца, които са посещавали ДГ през миналата учебна година, но незаписани в настоящата, причини за отпадането им.

Отг.: ЗАС

✓ Ранно идентифициране на децата в риск чрез периодично проучване и оценка на потребностите и интересите им.

Отг.: Учители по групи

✓ Изготвяне на личен профил на децата, които са застрашени от отпадане.

Отг.: Учители по групи

✓ Учителите в групите за задължителна подготовка, съвместно с екипите по райони, посещават домовете на незаписаните за текущата година и провеждат разговори с родителите. Ако дете, подлежащо на задължително обучение не е открито на постоянен или настоящ адрес се изготвя списък, който се предоставя на директора на ДГ и на РУО.

Отг.: Екипите за обхват

✓ Ежемесечно, до 5 число, учителите в групите за задължителна подготовка предоставят информация за предходния месец за неосигурено присъствие на деца за повече от 3 дни по неуважителни причини, с цел налагане на наказания на родителите по чл. 374 от ЗПУО.

Отг.: Директор Учители от ПГ

Заключение: За изпълнението на Програмата е нужно всички участници в образователния процес /семејство, детска градина, институции, НПО/ да бъдат еднакво отговорни и ангажирани за постигането на поставените цели.